

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ
Людський розвиток та фізіологія і психологія праці

І семестр 2023/2024 навчального року
для здобувачів І рівня освіти (бакалаврського)

Команда викладачів:

Лектор: Яковенко Валентина Григорівна

Контакти :

Години прийому та консультацій: 11.00-12.00 середа

Лекції та практичні заняття за розкладом – <http://rasp.kart.edu.ua>

Людський розвиток та фізіологія і психологія праці – це галузь науки, що вивчає фізіологічні та психологічні особливості трудової діяльності людини, фізіологічні та психологічні аспекти наукової організації праці. В центрі вивчення фізіології і психології праці, з теоретичної і практичної точок зору, знаходиться людина, яка виконує різні види трудової діяльності, управляє технологічними процесами, обладнанням на підприємстві в енергетичній системі, транспорті та ін. Вона покликана брати участь у вивченні, удосконаленні та проектуванні людської праці. Знання основ фізіології і психології праці – необхідна умова наукового вирішення важливих питань у сфері організації праці, передумова ефективного поєднання техніки та людини в єдиний виробничий процес.

Професійні компетенції, які потрібно розвинути у студентів при вивченні даної навчальної дисципліни, охоплюють:

1. Формування уявлення про людський розвиток та фізіологію і психологію праці як науку.

2. Розуміння закономірностей фізіологічних реакцій організму працівника на фактори виробничого середовища.

3. Здатність охарактеризувати психофізіологічні особливості різних видів трудової діяльності та сутність таких категорій, як важкість, інтенсивність, монотонність праці.

4. Розуміння сутності пізнавальних процесів, емоційних станів і психічних властивостей особистості працівника, їх ролі та динаміки в трудовій діяльності.

5. Знання методів і методик фізіологічних і психологічних досліджень, необхідних для оцінювання функціональних станів і особистісних властивостей працівника, динаміки працездатності та ступеня втоми, встановлення категорії важкості та ступеня монотонності праці.

6. Уявлення про розробку економічно обґрунтованих заходів щодо підтримання високої працездатності та профілактики перевтоми працівників на виробництві, підвищення змістовності праці та її мотивації.

Чому Вас має зацікавити поглиблене вивчення цього курсу?

Для ефективного вирішення практичних завдань організації виробництва і праці необхідно вміти творчо використовувати наукові досягнення у галузі фізіології і психології праці, яка досліджує закономірності функціонування людського організму у процесі праці, динаміку психічних функцій працівника, механізми психологічної взаємодії людей і мотивації трудової діяльності.

Вивчення цього курсу допоможе Вам підготуватися як спеціаліст з управління персоналом, якому належить вирішувати важливі і складні проблеми ефективного функціонування як на рівні організації так і на індивідуальному рівні.

Команда наших викладачів будуть готові надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс сприяє формуванню у студентів системи знань про закономірності функціонування людського організму в процесі праці, а також навичок і вмінь проектування організації праці з урахуванням людського фактору.

Денна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 3.

Лекції – 15 годин.

Практики – 30 годин.

Самостійна робота – 45 годин.

Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття раз на тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями.

Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії. В рамках курсу передбачають лекції запрошених роботодавців.

Людський розвиток та фізіологія і психологія праці /схема курсу

Поміркуй	Лекції	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	Виконай
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Практичні заняття курсу передбачають виконання групових завдань з аналізу фізіологічного і психологічного стану працівників та шляхи оптимізації управлінських процесів і трудових відносин на підприємстві, (групи від 3-х до 5 осіб) та презентацію власних рекомендацій щодо підвищення працездатності і профілактиці втоми в процесі праці. Виконання завдання супроводжується заглибленням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1) Психіка та свідомість, їх сутність і функції.
- 2) Відчуття і сприйняття в процесі праці.
- 3) Темперамент і його властивості. Види темпераментів. Показники працездатності люди вивчення динаміки працездатності.
- 4) Вплив характеру на трудову поведінку людини.

Теми курсу

Тема 1. «Людський розвиток» як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень

Тема 2. Сталий людський розвиток

Тема 3. Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку

Тема 4. Індекс людського розвитку

Тема 5. Здоров'я і тривалість життя в контексті ЛР. Освіта, культура, інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку

Тема 6. Економічне зростання, зайнятість і людський розвиток

Тема 7. Рівень життя, нерівність і людський розвиток

Тема 8. Гендерний розвиток у контексті концепції людського розвитку

Тема 9. Предмет, методи та завдання навчальної дисципліни „Фізіологія і психологія праці”

Тема10. Фізіологія рухового апарату та раціоналізація трудової діяльності

Тема 11. Закономірності активізації психічних процесів людини у трудовій діяльності

Тема 12. Працездатність людини та закономірності її динаміки

Тема13. Психофізіологічна суть монотонності та способи підвищення змістовності праці

Тема 14. Виробниче середовище та його вплив на організм і працездатність людини

Тема 15. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку

Тема 16. Психофізіологічні основи виробничого навчання, формування трудових навичок і вмінь

Тематика (зміст) практичних занять. Вирішення практичних ситуацій щодо місця України у світових рейтингах людського розвитку. Аналіз індикаторів та індексів сталого розвитку регіону. Визначення переваг та недоліків в етапах економічного розвитку країни . Визначення індексу людського розвитку та його складових. Вплив освіти та професійної підготовки на рівень життя людей. Залежність зайнятості, рівня доходу населення та соціальної нерівності. Рівень добробуту в регіонах сучасної України. Проблеми гендерної нерівності людей. Предмет, методи і завдання дисципліни. Центральна- нервова

регуляція трудової діяльності. Фізіологія рухового апарату людини і раціоналізація трудових процесів. Фізіологічні реакції організму на трудові навантаження та умови праці. Закономірності активізації психічних процесів людини у трудовій діяльності. Психічні властивості особистості, їх розвиток і вияви у трудовій діяльності.

Працездатність людини та закономірності її динаміки. Виробнича втома і заходи запобігання перевтоми працівників. Психофізіологічна суть монотонності та способи підвищення змістовності праці. Психофізіологічні особливості й принципи організації операторської праці. Виробниче середовище та його вплив на організм і працездатність людини. Важкість праці та методи її оцінювання. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку.

Психофізіологічні основи профорієнтації і профвідбору. Психофізіологічні основи виробничого навчання, формування трудових навичок та вмінь.

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати один з варіантів тем для виконання власної самостійної роботи впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується 20 балів до поточного модульного контролю. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 20 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента або групи впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

Тематика (зміст) самостійної роботи.

Стан здоров'я та рівень смертності населення України. Освіта України у світових координатах людського розвитку.

Національна методика побудови індексу людського розвитку.

Активна політика зайнятості як пріоритет економічної та соціальної політики держави.

Соціальні стандарти.

Рівень життя населення України.

Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах.

Інтеграція гуманітарних та екологічних параметрів у нову комплексну стратегію розвитку.

Соціальний капітал у контексті сталого людського розвитку.

Вплив науково-технічного прогресу на зайнятість людей в усьому світі.

Вивчення впливу центрально нервової регуляції трудової діяльності.

Вивчення фізіологічних реакцій організму на трудові навантаження та умови праці.

Закономірності динаміки працездатності людини.

Реакції організму на трудові навантаження та умови праці.

Завдання з проектування раціональних режимів праці та відпочинку.

Основи профорієнтації і профвідбору.

Виробниче навчання, формування трудових навичок та вмінь.

Виробнича втома і заходи запобігання перевтоми працівників.

Психофізіологічна суть монотонності та способи підвищення змістовності праці.

Психофізіологічні особливості й принципи організації операторської праці.

Виробниче середовище та його вплив на організм і працездатність людини.

Важкість праці та методи її оцінювання. Фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці та відпочинку.

Психофізіологічні основи профорієнтації і профвідбору. Психофізіологічні основи виробничого навчання, формування трудових навичок та вмінь.

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову не нараховуються взагалі.

Ступінь залученості: мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття: оцінюються за ступенем залученості (до 10 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). Максимальна сума становить 15 балів.

Модульне тестування: Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.

Залік: студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Очікувані результати навчання

Сумлінно вивчаючи цей курс Ви зможете проектувати трудовий процес і раціоналізувати трудові рухи працівника; проводити дослідження емоційних станів і психічних властивостей особистостей; розробляти психограми особистості та професії, професіограми. Придбаєте теоретичні і практичні знання про закономірності фізіологічних змін організму людини в процесі праці, професійно значущих психічних властивостях особистості в різних галузях діяльності, працездатності людей під впливом виробничих і соціальних факторів, про мотиви і критерії успішності професійної діяльності, про психологію безпеки праці. Також, навчитесь оцінювати і оптимізувати умови праці, пов'язані з людським фактором: розробляти рекомендації по підвищенню працездатності і профілактиці втоми в процесі праці, виявляти професійно значущі психологічні властивості особистості, аналізувати психічні стани людини в праці, складати психологічні модулі професій.

Саме ті проблеми, які Ви будете вивчати на курсі «Людський розвиток та фізіологія і психологія праці» стають визначальними, домінуючими в соціально орієнтованій ринковій економіці. Тому вміння їх грамотно досліджувати відкриває перед Вами широкі можливості реалізації у науковій сфері, а навички ефективно вирішувати їх стають характеристикою, яка суттєво підвищує Вашу кваліфікацію, Ваші шанси є стати висококласним спеціалістом, активним громадянином, сучасною розвиненою людиною.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, необхідно зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій. Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Питання до заліку

1. Історія розвитку та сучасні проблеми фізіології і психології праці.
2. Вплив сучасних технологій на трудові навантаження і зміст праці.
3. Психічні властивості особистості, їх розвиток і прояви в трудовій діяльності.
4. Свідомість та її особливості. Теорії особливості людини.
5. Закономірності активізації психічних процесів у трудовій діяльності.
6. Здібності, талант і творчий потенціал людини.
7. Теорії мотивації та їх використання в управлінні персоналом.
8. Проблеми працездатності людини.
9. Теорії втоми та їх оцінювання.
10. Класифікація робіт за ступенем монотонності.
11. Ергономічні вимоги до проектування робочого місця оператора.
12. Виробниче середовище та його вплив на організм і працездатність людини.
13. Взаємозв'язок інтенсивності та важкості праці.
14. Фізіологічні засади розробки графіків змінності роботи.
15. Класифікація та методи вивчення професій.
16. Методи виробничого навчання та їх оцінювання.
17. Виробнича діяльність, її форми та види. Взаємозв'язок мотиву та мети діяльності.
18. Відмінність між фізичною, розумовою та сенсорнонапруженою працею.
19. Причини виникнення нейрофізіологічного конфлікту та механізм його подолання.
20. Вплив науково-технічного прогресу на зміст роботи та м'язові навантаження.
21. Фізіологічні резерви організму людини та їх використання в процесі праці.
22. Вплив роботи на затрати енергії працівника. Енергетичний оптимум і енергетичний коефіцієнт корисної дії.
23. Дихання та його основні показники. Вплив роботи на функції органів дихання працівника.
24. Напрями оптимізації мікроклімату виробничих приміщень.
25. Вимоги зорового сприйняття, що враховуються при організації трудових процесів, робочих місць і проектуванні контрольних приладів.
26. Особливості слухового сприйняття, що враховуються при організації праці.
27. Емоції і почуття, форми переживання та їх сутність.
28. Індивідуальність людини та спрямованість особистості.
29. Вплив характеру на стратегію поведінки та діяльність людини.
30. Репродуктивні та творчі здібності, задатки й талант людини.
31. Мотиваційна сфера та мотиваційні стратегії особистості.
32. Працездатність людини та закономірності її динаміки протягом робочої зміни.
33. Заходи щодо запобігання перевтомі працівників.
34. Позитивні та негативні наслідки потоковоконвеєрного способу організації виробництва.
35. Психічний стан людини під час виконання монотонних робіт і форми його виявлення.
36. Заходи щодо запобігання монотонності та підвищення змістовності праці.

37. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори.
38. Основні напрями раціоналізації режимів праці та відпочинку.
39. Фактори, що впливають на вибір професії.
40. Виробничі вправи та стадії їх розвитку. Тренування та його ефективність.
41. Культура праці та індивідуальний стан діяльності працівника.
42. Особливості неформального та інформального навчання персоналу.